

Sociaal Tuinieren

Jaarverslag 2023

mei 2024

1 Inleiding

In 2023 maakten wij met Sociaal Tuinieren in heel Nederland weer veel mensen blij met een opgeknapte tuin en contact met anderen in de buurt. Vrijwilligers in 41 gemeenten waren actief tijdens projectdagen waarin gezamenlijk tuinen in één of enkele straten onder handen werden genomen. Het concept van Sociaal Tuinieren vindt op steeds meer plaatsen gehoor. Nieuwe financiers, waaronder het Oranjefonds, blijken bereid om een bijdrage aan de landelijke stichting te geven om zo lokale initiatieven op weg te helpen om Sociaal Tuinieren in praktijk te brengen. Zo komt de droom dat overal in Nederland sociaal getuinierd wordt steeds meer uit.

Sociaal Tuinieren is een aanpak die past in deze tijd van eenzaamheid, klimaatverandering en bestaansonzekerheid. Sociaal tuinieren verbindt het doorbreken van eenzaamheid met het stimuleren van natuur en groen in de stad en verbinden in de wijk via de praktische insteek van samen tuinonderhoud aanpakken. Het brengt contact, verbinding, geluk en een gezonder leven. Iedereen mag en kan met Sociaal Tuinieren aan de slag. Er rust geen patent op deze manier van werken. Je kunt er morgen mee beginnen.

In 2023 vond bij de stichting ook een wisseling van de wacht plaats. Twee bestuursleden, Hans Pijls en Annie traden af, er werd een nieuwe Governancestructuur opgezet met een directeur-bestuurder (Elmy Eveaart) en een Raad van Toezicht. Daarin traden nieuwe leden toe. Eind 2023 werd de Raad van Toezicht gevormd door Deny de Jong (voorzitter), George Gelauff (penningmeester) en Renee Lammertink (lid). Het operationeel team werd versterkt met Groenexpert Marie-Louise Velthuis en Mariska van de Riet voor communicatie en lokaal contact.

U leest in dit jaarverslag de activiteiten en ambities van de Stichting Sociaal Tuinieren om nog meer groene aandacht te geven aan kwetsbare mensen en hun leefomgeving. Ook worden de prioriteiten voor 2024 op een rijtje gezet. Aan het eind van dit jaarverslag is ook het financiële verslag opgenomen.

We zijn verder op weg naar een groen en sociaal Nederland!

Raad van Toezicht Stichting Sociaal Tuinieren

Renée Lammertink
George Gelauff
Deny de Jong

2 Het concept Sociaal Tuinieren

[Sociaal Tuinieren: groene aandacht voor kwetsbare mensen en hun leefomgeving](#)

Met Sociaal Tuinieren doorbreken we het isolement van kwetsbare mensen en zorgen we voor meer groen in de wijk. Vrijwilligers onderhouden en knappen verwaarloosde tuinen op van ouderen

en anderen die dat zelf niet kunnen, door gezondheidsproblemen, gebrek aan financiële middelen of een klein sociaal netwerk.

Sociaal Tuinieren start met een feestelijke projectdag. Onder deskundige begeleiding van een ecologisch tuinontwerper, pakt een groep lokale vrijwilligers de tuin grondig aan. Er wordt gewied en gesnoeid en er worden zoveel mogelijk tegels verwijderd. Vervolgens wordt er onderhoudsarm en diervriendelijk groen aangeplant.

Na de make-over helpen vrijwilligers uit de buurt met het structurele onderhoud van de tuinen. Zo zorgen we voor ontmoeting en voor meer groen en biodiversiteit in de wijk. Dit heeft een positief effect op het welzijn en de gezondheid van mensen, op de leefbaarheid in de wijk en op het klimaat.

Sociaal Tuinieren onderscheidt zich van andere sociale groeninitiatieven omdat het gericht is op het enorme vergroeningspotentieel van privétuintjes, meer dan 50% van Nederlandse tuinen is betegeld. Sociaal Tuinieren betreft bovendien de meest kwetsbare mensen in onze samenleving bij de vergroeningsopgave.

Sociaal Tuinieren wordt uitgevoerd met een netwerk van partners zoals vrijwilligersorganisaties, woningcorporaties, gemeenten en lokale hoveniers. Tot nu toe zijn vestigingen van Stichting Present, een makelaar in vrijwilligerswerk door heel Nederland, de trekker van lokale Sociaal Tuinierenprojecten. De landelijke Stichting Sociaal Tuinieren ondersteunt lokale partijen bij het uitvoeren van Sociaal Tuinieren.

Sociaal Tuinieren is een actuele en effectieve manier om kwetsbare mensen te ondersteunen, de leefomgeving te vergroenen en prachtige ontmoetingen te bewerkstelligen. Door de vergrijzing en andere maatschappelijke uitdagingen is er steeds meer behoefte aan informele hulp en ondersteuning. Ook de klimaatcrisis vraagt om actie. Sociaal Tuinieren biedt een antwoord op beide uitdagingen.

3 Stichting Sociaal Tuinieren

Sociaal Tuinieren wordt sinds 2011 succesvol uitgevoerd in Amsterdam. Het initiatief is ontwikkeld door de Nederlandse Tuinenstichting en Present Amsterdam. Andere vestigingen van Present werden geïnspireerd en wilden ook Sociaal Tuinieren opzetten. Met steun van het Apostolisch Genootschap (ApGen) en andere fondsen is Sociaal Tuinieren sinds 2020 landelijk uitgerold. In samenwerking met Present Nederland hebben Present-locaties in heel Nederland Sociaal Tuinieren-projecten opgezet, samen met partnerorganisaties zoals woningcorporaties, gemeenten en lokale hoveniers.

De Stichting Sociaal Tuinieren ondersteunt lokale partijen bij het succesvol uitvoeren van Sociaal Tuinieren en het verbeteren van de methodiek. Een klein landelijk kernteam van zzp-ers biedt advies en kennisdeling op het gebied van het opzetten van projecten, ecologisch tuinieren, netwerkopbouw en fondsenwerving. Daarnaast verzorgt het kernteam landelijke publiciteit voor Sociaal Tuinieren en maakt het de maatschappelijke impact zichtbaar. Het bestuur van de Stichting

Sociaal Tuinieren is eindverantwoordelijk voor de activiteiten voor het uitvoerende team en onderhoudt relaties met financiers en organisaties waarmee samen wordt gewerkt.

4 Activiteiten uitgevoerd in 2023

4.1 Projectdagen en presentaties

Lokale vestigingen van Present zijn enthousiast om mee te doen aan Sociaal Tuinieren, maar ook andere instellingen en gemeenten sluiten aan. Ze zijn zelfstandig en vindingrijk en boeken mooie resultaten, vooral in het organiseren van projectdagen met groepen vrijwilligers die meerdere tuinen een make-over geven. Op deze dagen ontstaan er prachtige contacten tussen mensen die elkaar anders nooit zouden ontmoeten.

De landelijke stichting Sociaal Tuinieren bood ook in 2023 ondersteuning aan lokale initiatieven, zoals begeleiden van het schrijven van een projectplan, aanvragen bij fondsen of gemeenten, kennisontwikkeling en -deling, netwerkversterking en advies op het gebied van tuinontwerp en groenonderhoud. De stichting presenteerde zich ook op landelijke netwerkbijeenkomsten. Voor nieuwe initiatieven was er ook een klein budget beschikbaar om te starten. Eind 2023 waren er 41 locaties van Stichting Present actief met Sociaal Tuinieren (zie overzicht onder).

In 2023 heeft de stichting ook gebruik gemaakt van het abonnement op de Nieuwe Gevers, een netwerk van professionals die zich vrijwilliger inzetten voor maatschappelijke initiatieven. Er werd gewerkt met diverse gevers die zich belangeloos hebben ingezet voor de stichting: een fotograaf (fotoshoot website), een videograaf (advies voor promo video), advies voor de boekhouding en advies bij aanpak communicatie.

Gemeenten waar een Sociaal Tuinieren is of wordt opgestart

Aalten	Epe Heerde
Achterhoek ("Sociaal Groen")	Gouda
Alkmaar	Groningen
Almelo	Haarlem
Amersfoort	Heerenveen
Amsterdam	Hoogeveen
Apeldoorn	Houten
Assen	Kampen
Barendrecht	Leiden
Bollenstreek-Noordwijk	Maassluis
Bronckhorst ("Sociaal Groen")	Montferland
Culemborg	NWF-Harlingen
De Fryske Marren (DFM)	Parkstad / Heerlen
Den Haag	Purmerend
Den Helder-Texel	Ridderkerk
Doetinchem ("Sociaal Groen")	Rotterdam
Dordrecht-Papendrecht	Smallingerland
Ede	Soest i.s.m. Amersfoort
Enschede	Terneuzen

5 Evaluatie bereikte resultaten

We constateerden in 2023 weer een flinke toename van de belangstelling voor Sociaal Tuinieren in het land. Er is bij diverse gelegenheden voorlichting gegeven aan lokale initiatieven over de opzet en ontwikkeling van Sociaal Tuinieren en de aanpak van een projectdag. Ondanks de toename van verzoeken voor begeleiding door de stichting Sociaal Tuinieren heeft de stichting besloten om vooral in te gaan zetten op het versterken van bestaande initiatieven en de groei van initiatieven op korte termijn (nog) niet fors te gaan vergroten. Daarom kiezen we ervoor de komende tijd de bestaande initiatieven sterker te maken en de methodiek door te ontwikkelen. Het stimuleren van sociale cohesie in buurten, zodat burens en vrijwilligers de tuinen blijvend onderhouden, bleek namelijk onze grootste uitdaging. Dit essentiële onderdeel van de Sociaal Tuinierenmethodiek verschilt van het aanbodgericht organiseren van eenmalig vrijwilligerswerk, de kernactiviteit van Stichting Present. In de praktijk blijkt het moeilijk om burens of individuele vrijwilligers te betrekken bij het onderhoud van tuinen. Ook ontbreekt het aan kennis over (ecologisch) tuinieren. Hierdoor is de impact op het doorbreken van sociaal isolement en het vergroenen van de leefomgeving minder groot dan we willen.

Door de vele successen en belangstelling voor het concept is het echter duidelijk dat we verder moeten werken aan het aanjagen en ontwikkelen van Sociaal Tuinieren in Nederland.

INVENTARISATIE Sociaal Tuinieren in 2023 *	
Aantal projectdagen	131 (2 gecancelld)
Aantal opgeknapte tuinen	266 tuinen en 23 balkons
Aantal coördinatie-uren	1814 coördinatie-uur
Aantal actieve vrijwilligers	863

* 25 terugkoppelingen gekregen van organisaties. Niet alle actieve kernen hebben gerapporteerd.

REACTIES UIT HET LAND

(Weergave van individuele reacties via enquête onder deelnemende locaties)

Is het gelukt om vanuit de buurt mensen te vinden voor het onderhoud? In hoeverre wel/ niet. Of heb je hier een andere oplossing voor gevonden?

Onderhoud blijkt voor veel locaties lastig te zijn. Oplossingen die gevonden worden zijn: Een groen flexlijst: een flexlijst met vrijwilligers die alleen worden benaderd om onderhoud in tuinen te doen. Steeds meer locaties kiezen voor deze oplossing maar zetten deze nog niet effectief in. Hier is nog veel winst te behalen. Een locatie kiest heel bewust pas een tuin te gaan oppakken/ opknappen wanneer er een tuinbuddy is gevonden die ook nog eens past bij de bewoner. Zo wordt een

langdurige relatie gewaarborgd en eenzaamheid aangepakt. Een andere locatie heeft een samenwerking met een welzijnsorganisatie die 3 x 2 uur het onderhoud doet.

Bij hoeveel projecten tegels verwijderd? Hoeveel m2?

149 m2 tegels eruit. Niet alle locaties houden deze gegevens bij. Meerdere locaties geven aan niet per se tegels eruit te hebben gehaald maar wel hebben voorkomen dat er tegels in zijn gegaan.

Bij hoeveel projecten is er vergroend? Hoeveel m2 aan nieuwe planten gepland?

611 m2 vergroend. Ook dit wordt door de meeste locaties niet precies bijgehouden.

In hoeverre gebruik gemaakt van biologische planten?

Veel locaties werken nog niet met biologische planten of weten niet of het biologische planten betreft. We horen dat meerdere locaties gebruik maken van een plantenhub uit de buurt en stekjes van de vrijwilligers of tweedehands planten. En een aantal locaties geeft aan dat ze werken met biologische planten of iig zo veel mogelijk.

In hoeverre is er samengewerkt met andere partijen? (gemeenten/ woningbouw/ lokale tuincentrum/etc.)

We zien ook groeiende samenwerking met gemeente en woningcorporaties. Daarnaast is Steenbreek vaak vernoemd. Lokale welzijnsorganisaties en kerken komen ook vaak voor. Eveneens is er samenwerkingen met (groen)scholen en ook met verschillende hoveniers en tuincentra.

Hoe hebben jullie het project gefinancierd? (Door middel van gemeente, fondsen, woningbouw etc) Benoem de financiers.

Fondsen vanuit lokale gemeente, bijdragen van woningbouwverenigingen, lokale Rotery of gelden vanuit de kerken (collecte). Er zijn ook locaties waar bewoners zelf naar vermogen bijdragen. Ook uit bedrijven en scholen komen bijdragen wanneer ze meewerken aan Sociaal Tuinieren.

Wat is voor jullie nu nog het grootste obstakel/ probleem m.b.t. Sociaal Tuinieren?

- Projectdagen kosten veel tijd
- Fondsaanvragen kosten veel tijd
- Vrijwilligers vinden
- Tuinen/ geschikte locaties vinden
- Vrijwilligers uit de buurt vinden voor onderhoud
- Te grote klussen voor een dag
- Nazorg

Hebben jullie nog een mooie quote of verhaal om te delen?

Tijdens een van de projectdagen waren we aan de slag in een wijkje waar weinig sociale verbindingen zijn. Een van de burens houdt zelf z'n tuin goed bij en in gesprekken met hem (tijdens de huisbezoeken) kwam eruit dat hij het onbegrijpelijk vindt dat mensen zelf niets doen, dat juist die mensen weer vrijwilligers krijgen, etc... We konden hem nu ook mooi hulp bieden als hij dat wilde. Hij mocht gratis plantjes uitzoeken. Door hem mee te nemen in het verhaal (en de projectdag) waarom mensen het niet altijd zelf kunnen werd hij steeds milder. Het allermooiste was dat hij aan het einde van de dag naar mij toe kwam en zei: 'Als die meneer van nummer X hulp nodig heeft met z'n tuin mag hij altijd mij vragen hoor! Wil jij dat wel even tegen hem zeggen want dat durf ik niet zo goed'.

(Apeldoorn)

Reactie tuineigenaar: *Werkelijk fantastisch ❤️.. wat een team en mensen. Ben zo dolgelukkig met m'n tuin. WOW, jullie zijn geweldig.. woorden schieten te kort over hoe dankbaar ik ben.. Mn dochtertje speelt sindsdien elke dag in de tuin.. Zo blij mee.. Jullie zijn te gek!!!"*

(Rotterdam)

De vrijwilligers gaven aan dat ze onder de indruk waren van wat ze hebben kunnen doen voor iemand op één dag en wat het ook met sommige hulpontvangers deed. Een mevrouw zei aan het einde dat ze zo blij was dat ze wel kon huilen. Ze was erg gespannen van tevoren maar nu zo blij.

Onze vrijwilligers hebben ervaren hoe waardevol het is om naar elkaar om te kijken, en zich gerealiseerd hoe eenzaam sommige buurtbewoners zijn.

(Utrecht)

We hebben een meneer uit Eritrea geholpen in zijn tuin met een aantal mensen van het COA, deze meneer was zo enthousiast en wilde graag wat terugdoen voor deze mensen. We hebben hem in contact gebracht met iemand van het COA. Dhr. geeft nu met regelmaat taallessen aan nieuwe statushouders.

(Kampen)

De coniferen waren mij een doorn in het oog. Die moesten eruit, maar dat zou ik zelf nooit kunnen. Heel fijn dat het nu gelukt is. Het geeft veel meer ruimte en licht. Ook hebben de vrijwilligers die dag voor mij de tuinbank in elkaar gezet. En er zijn nieuwe potten met planten en bloemen geplaatst. Als het straks voorjaar wordt, ga ik heerlijk genieten in mijn tuin.

(Noordwijk)

Wat ben ik blij dat er zoveel mensen in een middag zoveel kunnen doen wat zo'n verschil maakt voor ons. Nu wordt het voor mij veel makkelijker om het weer bij te houden.

(Houten)

Een dame was hier heel blij mee. Ze voelde dat de buurt haar beoordeelde op haar tuin. Zelf kon ze het niet lichamelijk en financieel. Ze was emotioneel over de hulp die ze ontvangen heeft en zeer dankbaar.

(Winterswijk)

Bij onze eerste tuindag deden er bewoners van het AZC mee. Dat was een superleuke combinatie. Zij wilden graag iets waardevols doen en er was tegelijk een ontmoeting met de andere vrijwilligers die meedenken.

(Amersfoort)

Een vaste vrijwilliger van Present met de nodige tuinervaring had vooraf een ontwerp met plantschema gemaakt. Zij zorgde ervoor dat alle benodigde planten en materialen ter plekke waren. Na een korte kennismaking onder genot van een kop koffie konden de vrijwilligers samen met het gezin aan de slag. "Ik was aan het denken om vrijwilligerswerk doen, en toen kwam dit project van Present voorbij. Fijn om hieraan mee te doen en op deze manier iets voor een ander te kunnen betekenen. Het is een afgebakende klus binnen een afgebakende tijd. Bovendien was het erg gezellig én het resultaat mag er zijn!", vertelt een van de vrijwilligers na afloop. Het gezin was zelf ook erg blij: "De tuin werd steeds meer een wildernis. Ik vond dat heel naar, maar ik wist niet hoe ik het kon veranderen". Gelukkig vroeg hun begeleider van Op Weg Coaching hulp aan Present, zodat de tuin nu mooi is aangelegd en het gezin het zelf makkelijk kan onderhouden.

(Aalten-Dinxperlo)

"Leerling van VMBO loopt rond in de wijk van een wijkactie en zegt vol verbazing: "Dit is wel een heel andere wijk dan waar ik in woon. Ik snap wel dat wij hier eens aan het werk moeten. Hoe zou het zijn om hier te wonen?"

(Culemborg)

6 Prioriteiten voor 2024

- ✓ Sociaal Tuinieren verankeren in wijken en dorpen in heel Nederland door versterking van het lokale netwerk en door middel van ecologisch tuinieren.
- ✓ Het verbeteren van de methodiek en ontwikkelen van hulpmiddelen voor efficiëntere kennisoverdracht en verbeteren aanpak ecologisch tuinontwerp en onderhoud.
- ✓ Vraaggerichte ondersteuning van partijen die Sociaal Tuinieren willen opzetten en uitvoeren. Dit mogen ook andere partijen zijn dan Presentlocaties.
- ✓ Versterken landelijk netwerk en stimuleren kennisuitwisseling tussen partijen die bezig zijn met Sociaal Tuinieren. Ook partners met lokale uitvoeringskracht op het gebied van stimuleren vrijwilligerswerk, doorbreken van eenzaamheid en op groengebied.
- ✓ Inzicht vergroten in belangen en kansen van gemeenten, woningcorporaties, lokale buurtinitiatieven en andere organisaties om krachtige Sociaal Tuinieren-netwerken op te bouwen.
- ✓ Aanvragen van rangschikking als een ANBI bij de Belastingdienst.

7 Organisatie

In 2023 is er hard gewerkt door de nieuwe directeur-bestuurder met het team om de gestelde doelen te realiseren. Zoals blijkt uit het voorgaande overzicht is er veel gebeurd in het land met energie en passie; ook vanuit het landelijke team. Het team heeft veel energie gestoken in het aanhalen van de lokale contacten het verduidelijken van de landelijke rol die de stichting kan spelen voor lokale initiatieven. Er waren online bijpraatsessies en presentaties op Presentbijeentkomsten en landelijke dagen. Ook is er een goede relatie opgebouwd met Steenbreek zodat er meer bereik kan komen richting gemeenten. En in de tweede helft van 2023 is opnieuw een wervingsactie gestart richting vermogensfondsen. Dit leidde tot bijdragen van stichting RCOAK en het Oranjefonds voor 2024. Opstart en overdracht en het settelen van de nieuwe verhoudingen tussen RvT en bureau hebben wel energie en tijd gekost. Uiteindelijk is het niet gelukt om een goede balans daarin te vinden. Eind 2024 besloot de directeur bestuurder dat, mede om gezondheidsredenen, het beter was om een andere opdracht te aanvaarden. Daarop heeft de RvT besloten om een grondig onderzoek te starten naar de te volgen strategie richting toekomst. Daarvoor is Impact Matters een gratis uitgevoerde opdracht aangenomen door twee consultants van bureau Arlande. De stichting sprak af om vanaf januari 2024 een reeks stakeholderinterviews, een analyse en enkele werksessies uit te voeren om een nieuwe strategie te ontwikkelen voor de toekomst. RvT heeft daarop bepaald om niet direct vanaf januari de vacature van directeur/bestuurder in te vullen en tijdelijk het team extra support te bieden.

De RvT bestond vanaf begin 2023 uit vier mensen Annie Cho (voorzitter), George Gelauff, Renée Lammertink en Deny de Jong. Het kernteam werd gevormd door Elmy Everaert (directeur-bestuurder), Marie-Louise Velthuis en Mariska van de Riet. Eind 2023 heeft Annie Cho besloten te vertrekken en werd Deny de Jong voorzitter.

8 Financieel jaarverslag

De financiële administratie is vanaf 2023 door de Stichting Sociaal Tuinieren zelf gedaan; in de periode daarvoor was de administratie aangehaakt bij Present Nederland. Daarom zijn de jaarcijfers nu zelfstandig vanuit de stichting gepubliceerd op de website. De tabel hieronder vat de baten en lasten voor 2023 samen vergeleken met 2022.

Stichting Sociaal Tuinieren

Baten en lasten	2023	2022
	€	€
BATEN		
Vooruit ontvangen bijdragen fondsen 2022	23.563	-23.563
Apostolisch Genootschap	43.000	56.355
Giften		220
	<u>66.563</u>	<u>33.012</u>
LASTEN		
Bedrijfsvoering en overhead	21.174	20.506
Stichting Present	1.050	
Organisatieontwikkeling	8.924	
Ondersteuning lokale projecten	15.388	10.901
Methodiek ontwikkeling en producten	4.944	302
Inzicht in resultaten en impactmeting	3.659	
Externe communicatie en PR	8.642	1.304
Directe kosten overig	678	
	<u>64.459</u>	<u>33.012</u>
RESULTAAT	<u>2.104</u>	<u>0</u>

Het resultaat is benut ter vermindering van het negatief eigen vermogen, dat is ontstaan door een exploitatietekort in 2021 van €3.441. Dit tekort kwam naar voren kwam bij de overdracht van de financiële administratie van Stichting Present in 2023. Zie verder de jaarrekening 2023.

